

Маска

Станіслав Лем

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Богдан

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Маска

Спочатку була темрява й холодне полум'я, і гул тягучий, і в довгих шнурах іскор начорно осмалені багатосуглобові гаки, що подавали мене далі, й повзучі металеві змії, які дотикалися до мене сплющеними хоботково головами, й кожен такий дотик пробуджував тремтіння — блискавичне, гостре, на межі з блаженством.

З-за круглих скелець вдивлявся в мене погляд безмірно глибокий, нерухомий, і віддалявся, але то хіба я пересувалося далі й входило в коло наступного погляду, і той пробуджував заціпеніння, повагу й ляк. Та мандрівка моя навзнакова тривала час невідомий, а в міру поступу її я більшало й розпізнавало себе, усвідомлюючи свої межі й не в змозі з'ясувати, коли вже зумію я повністю охопити власну форму, розпізнати кожне місце, де я поставало. А там починався світ, гулкий, пломенистий, темний, а потім рух припинився, і тонкі стрижні-суглобоноги, що подавали мене одне одному, піднімали легко вгору, віддавали кліщовим жменям, підсовували пласким вустам у віночках іскор, зникли, й лежало я ще безвладне, хоча й здатне вже до власного руху, але в повній свідомості, що не на часі ще, й у тому змертвілому нахилі — бо спочивало я тоді на похилій площині — останній струм, причастя бездихання, вібруючий поцілунок напружив мене, й це був знак, щоб зірватися і вповзти в круглий непроглядний отвір, і вже без будь-якого поспіху доткнулося я до холодних, гладких, увігнутих плит, аби спочити на них із кам'яним полегшенням. Але може був то сон.

Про пробудження я нічого не знаю. Шелести незрозумілі пам'ятаю і напівморок холодний, і себе в ньому, світ відкрився мені світлом широким, переливами, розбитими на кольори, й тим ще скільки подивування було в моєму русі, коли переступало я поріг. Яскраве сяйво стікало згори на барвисту завірюху вертикальних

тулубів, я бачило їхні кулі, які повертали до мене лисніючі водою гудзики, загальний гомін завмер, й у тиші, що запанувала, зробило я ще один маленький крок.

Тоді із нечутним, відчутим тільки звуком тоненької струни, що порвалася у мені, я відчула наплив плоті настільки різкий, що аж голова пішла обертом, і склепила я повіки. А коли стояла отак, із заплученими очима, докотилися до мене зусібч слова, бо разом із плоттю увійшла в мене мова. Я розплющила очі й посміхнулася, і рушила вперед, і сукні мої йшли за мною, і йшла я поважно, оточена криноліном, не знаючи куди, але простувала далі, бо то був палацовий бал, і згадка про власну помилку з минулої миті, коли повважала я голови за кулі, а очі — за мокрі гудзики, розважала мене як мала дівоча дурість, тому я посміхнулася, але посмішка та призначалася лише мені самій. Слух мій вигострений сягав далеко, тож вирізняла я ним гомін вишуканого визнання і дихання, затаєне — панів, і заздрісне — панн, а звідки це таке дівча, віконтє? А я йшла крізь гігантську залу, під кришталями люстр, і пелюстки троянд скрапували на мене із сітки, підвішної до стелі, а я вдивлялася у невдоволення, що розповзалось по мальованих обличчях жінок, й у пожадливі очі смаглявих перів.

За вікнами від кроків до паркету зяяла ніч, в парку палахтіли великі бочки, а в міжвіконній ніші, біля ніг мармурової статуї, стояв чоловік, нижчий від інших, оточений вінцем придворних, одягнених у смугасту чернь і жовч, і ті, здавалося, поривались до нього, але не переступали порожнього круга, а він єдиний навіть не глянув у мій бік, коли я наблизилася. Минаючи його, я зупинилася, і хоча він зовсім не дивився у мій бік, я взялася самими кінчиками пальців за кринолін, опускаючи очі, начебто хотіла скласти йому глибокий уклін, але тільки-от подивилася на власні руки, струнки й білі, й не знаю чому, але білість ота для мене, коли засяяла вона на блакиті криноліну, мала в собі щось жакливе. Він же, той оточений

дворянами невисокий пан чи пер, за яким стояв блідий рицар у легкому обладунку з непокритою білявою головою і з невеличким, мовби іграшковим мізерикордом у руці, не зволив поглянути на мене, промовляючи щось низьким, наче стлумленим нудьгою голосом перед собою, себто до нікого.

А я, не склавши йому поклону, лише мигцем подивившись на нього дуже коротко, щоби запам'ятати його обличчя, темно-скошене біля вуст, бо куточок їх вигинав гримасою нудьги білий шрамик, уп'явшись очима в ті уста, крутнулася рішуче, аж зашумів кринолін, і пішла далі. Тільки тоді глянув він на мене, і я прекрасно відчула той погляд — швидкий, холодний і такий звужений, наче мав він біля щоки невидиму фузею і мушкою її цілився мені в потилицю, між рулонами золотих буклів, і це був другий початок. Не хотіла я озиратись, проте зробила це, і схилилась у низькому, дуже низькому реверансі, обіруч підіймаючи кринолін, наче занурюючись крізь його жорсткість у блиск підлоги, бо це був король. Потім я відійшла повільно, роздумуючи над тим, звідки я знаю це так добре й напевно, а також близька до того, щоб зробити щось недоречне, бо якщо я не могла знати, а знала, наполегливо й безумовно, то й сприйняла все за сон, а що означає уві сні — схопитися за чийсь ніс? Я перелякалася трохи, бо не вдалося мені того вчинити, наче мала я у собі невидиму межу. Так я вагалася, йдучи несвідомо, між переконанням щодо яви й сну, й разом вливалось в мене знання, помалу, як напливають на берег хвилі, й кожна хвиля залишала в мені нове повідомлення, титули, наче зіткані з мережива; на середині зали, під сяючим канделябром, що ширяв, наче корабель у вогні, вже знала я всі титули дам, зношеність яких підтримувала дбайлива майстерність.

Знала я вже рівно стільки, як і той, хто цілком отямився від кошмару, але пам'ятає його ще певний час, а те, що залишалося мені недоступним, вимальовувалося в моєму розумі наче два

затемнення — минулого мого й теперішнього, бо все ще анітрохи не знала я себе. Проте, я вже повністю відчувала свою наготу, груди, живіт, стегна, шию, плечі, невидимі стопи, приховані під багатою одежею, торкнулася я топаза в злоті, що світляком пульсував між грудьми, відчувала я також вираз мого обличчя, яке ні про що ні до кого не промовляло, вираз, який мусив дивувати, бо хто б тільки не подивився на мене, мав би враження посмішки, але якщо уважніше придивлявся до моїх уст, очей, брів, то помічав, що не маю я ані сліду веселості, навіть і гречної, тож шукав він її знову в очах, але ті були цілком спокійні, тож переходив він до щік, вишукував її у підборідді, але легковажних ямочок я не мала, щоки мої були гладкими й білими, підборіддя — уважним, тихим, діловим, і так само досконалим, як і шия, яка не видавала нічого. Тоді той, хто дивився, бентежився, бо не розумів, як могло йому спасти на думку, що я посміхаюся, і в приголомшенні через свій душевний розлад і мою вродливість, відступав він у глиб натовпу чи посилав мені глибокий уклін, щоби хоч у тому жесті сховатися від мене.

А я усе ще не знала двох речей, хоч і розуміла, нехай і неясно, що є вони найважливішими. Не розуміла, чому король не подивився на мене, коли я підходила, чому не схотів глянути мені в очі, хоч він ані боявся моєї вроди, ані жадав її, і все ж я відчула, що я для нього насправді цінна, але чином невимовним, наче за ніщо він мав мене саму, начебто була я для нього кимось з-поза цієї сяючої зали, не створеною для танцю на дзеркальному від воску, укладеному в різнобарвні візерунки паркеті, під кутими з бронзи гербами на одвірку, але коли я минала його, не виникло в ньому жодних думок, крізь які могла б я докопатися до королівської волі, а коли послав він услід мені погляд швидкий і недбалий, але з-понад невидимого дула, зрозуміла я навіть те, що не в мене він цілився блідим оком, тим, яке слід було приховати за темними скельцями, бо очі ті не видавали нічого, на відміну від вродливо виліпленого обличчя, і

стирчали посеред тої велелюдної вишуканості наче рештки брудної води в мидниці. Ні, очі його були наче чимось давно викинутим, що треба ховати, що не терпить дня.

Чогось він від мене хотів, але чого? Втім, не могла я того обміркувати, бо мусила зосередитися на іншій справі. Я знала тут усіх, але мене ніхто не знав. Хіба тільки він: король. Мала я вже й знання про себе, дивними ставали мої відчуття, коли сповільнювала я кроки, по трьох чвертях уже пройденої зали, а в різнокольоровому натовпі, поміж обличчями закостенілими, зі срібною сажею бакенбардів, й обличчями викривленими, надутими, спітнілими під зваляною пудрою, поміж орденськими стрічками й галунами розкрився коридор, аби я йшла, наче якась королева тією вузькою міжлюдською стежкою, ведена на віжках поглядів — до куди я так ішла?

До когось.

...

Далі — у повній книжці «Маска».
nashaknyga.com.ua